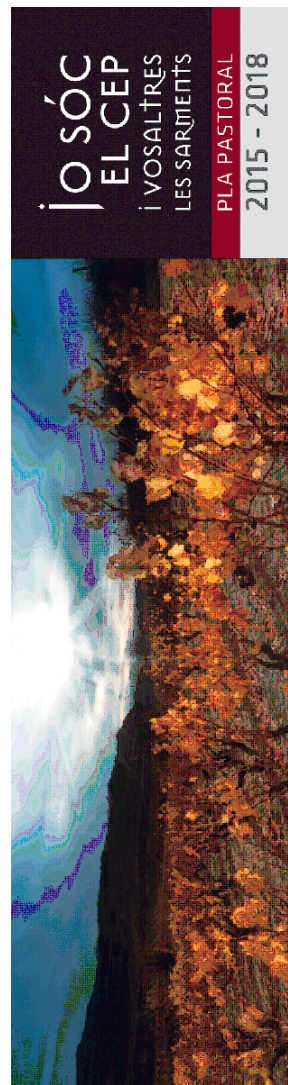

VI. ALGUNS MATERIALS ÚTILS

- Josep Baquer. ACOMPANYAR, SERVEI D'ESGLÉSIA. (Barcelona, 2011). www.cristianismeijusticia.net/eides (Quaderns "EIDES" Núm. 64 i Núm. 66)
- Pel·lícules: Si Dios quiere (2015), Como Dios (2003), Cadena de Favores (2000)...
- Homilia del papa a la JMJ 2016
- ...

Curs 2016-2017

CRIDA A L'AUTENTICITAT DE VIDA

Cura i acompanyament personal dels membres de la comunitat cristiana

La trobada personal de cada cristià amb Jesucrist comporta un itinerari únic i personal on poden aparèixer dificultats i miratges. Cal promoure una cultura de l'acompanyament que orienti l'experiència creient, formi en la unitat i en la comunitat en un marc social i eclesial de pluralitat, adverteixi dels enganys i ajudi a descobrir les crides de Déu per a cadascú.

Aquest material que teniu a les mans, vol ser una ajuda per a promoure una cultura de l'acompanyament, des de la reflexió, la pregària i els compromisos que puguem prendre els preveres de la diòcesi, responent a aquesta crida a l'autenticitat de vida. Per tant, caldrà reservar un temps per a la lectura i el treball d'aquest material, i fer-lo estant disponibles a l'acció de l'Esperit en nosaltres, perquè Ell doni forma al nostre ministeri.

Us proposem aquest treball recollint textos il·luminadors del jesuïta Josep Baquer, als números 64 i 66 de la col·lecció "ajudar" de l'EIDES, amb el títol "Acompanyar, servei d'església". Ens fixarem sobretot en l'acompanyament a persones i a grups, i en "qui acompanya el qui acompanya", i finalitzarem amb algunes preguntes que ens ajudin a prendre compromisos a favor d'aquesta crida a la cultura de l'acompanyament, amb la consciència que tot cristià que s'acosta a l'Església, per senzill i puntual que ens sembli aquest moment, ha de descobrir en la nostra actitud el desig de fer camí amb ell.

I. ACOMPANYAR PERSONES

1. ALGUNES CONSIDERACIONS PRÈVIES

1. SOLITUD ACOMPANYADA

Ni que sembli un contrasentit, hauríem de dir que l'èxit de la vida rau en això: en el fet de viure plenament i amb qualitat la solitud. No hi hauria experiència creadora sense solitud, i la capacitat de ser “creador” és el que fa la persona com a tal i li dóna tot el seu pes específic. Així ho vol explicar el redactor Sacerdotal (P), en la primera plana de la Bíblia, el llibre del Gènesi, quan deixa obert el setè dia a la mà de l'home fet a imatge de Déu, home i dona, per cert!

Ja es presenta, doncs, la solitud acompanyada com a nucli de la creació. Sembla, per tant, que el secret per a viure la vida plenament està en l'encert a l'hora de trobar les persones que ens han de fer costat, i aquelles a qui hom ha de fer costat, mentre fem camí en “solitari”.

La qualitat de la vida interior es pasta en la soledat, però és impensable sense el fet de la trobada, de la relació. La solitud que no troba companyia, la solitud que no és capaç d'acompanyar, només duu a la buidor i a l'absurd. Probablement, el fracàs de tantes vides neix de la manca d'acompanyament: la solitud totalment sola, una solitud buida. Això a primer cop d'ull pot semblar una *contradictio in terminis*, però de fet no ho és. Tots sabem i coneixem prou bé de què estem parlant. Tots sabem i coneixem molts “fracassats”, i sabem que el fracàs rau en la manca d'encert (o la inexistència) d'acompanyants adequats en cada moment o situació vital: parlem del matrimoni, dels religiosos, dels solters, dels ancians, dels malalts... situacions que esdevenen positives o negatives segons l'encert en l'acompanyament. Que diferent que és la situació d'un ancià, amb totes les seves limitacions (que pertanyen a la seva solitud radical indefugible), si és acollit i estimat, o si és rebutjat i deixat de la mà de Déu pels qui l'haurien d'estimar i acompanyar! O la d'un malalt, ni que sigui terminal, o la d'un adolescent quan experimenta tantes incerteses i inseguretats, o la de qui sigui!

L'acompanyament personal, tal com ens el plantejem aquí, s'inscriu en aquest context. Acompanyament espiritual, en diem; abans en deien direcció espiritual. Parlem, doncs, d'una trobada entre dues solituds, que no

8. **Esdevenir responsable de si mateix.** Un moment decidim per a l'eficàcia de la relació d'ajuda és aquell en el qual la persona se sent implicat, responsable de si mateix en l'assumpte objecte del diàleg. D'aquesta responsabilitat es deriva la voluntat d'aterratge en el concret i l'execució de les decisions.
9. **Ser conscients de la tensió entre ideal i realitat.** És llavors quan sol aparèixer la coneguda qüestió del conflicte entre l'ideal projectat i la realitat personal. Un bon acompanyament no és aquell que aconsegueix un “prudent equilibri” entre optimisme somiador i un pessimisme realista, sinó aquell que manté la sana tensió entre l'ideal cregut i esperat i la pobresa de la pròpia realitat; entre la convicció de fe i l'acceptació cordial de les pròpies limitacions.
10. **Trobar vies de creixement.** Abans de res, sempre s'ha de tenir present que la relació d'ajuda és un esdeveniment viscut en l'Esperit. En l'Esperit Sant es viu l'atmosfera de l'amor gratuït de Déu, on pelagianisme i quietisme són superats per la tensió esperançada vers un amor cada vegada més gran i més perfecte. D'aquí es dedueix una última recomanació pràctica: l'acompanyament correcte sempre troba alguna via de creixement i estimula a un “més” constant en el camí cap a un horitzó de plenitud somiada.

2. **Reformular.** Convé que l'altre copsi que se l'escolta. Si cal, reformulant el que s'ha comprès de la seva comunicació (potser en forma de pregunta). No convé tenir pressa per a trobar solucions.
3. **Interpretar.** Un pas decisiu és la interpretació (il·luminació) del fet objecte de la comunicació. Els fets vitals no són indiferents o asèptics; són el que signifiquen per a un mateix. Per això s'han d'interpretar. Cal recordar que per a una determinada psicologia humanista, aquest és el pas decisiu per a la sanació i l'ajuda.
4. **Determinar el marc de sentit.** Aquesta interpretació depèn de l'anomenat "marc global de sentit" en el qual la persona es mou. Tots ens regim per un marc de sentit. Una tasca del que pretén ajudar és conèixer quin és el marc de sentit de l'altre: aquest normalment no sabria expressar-lo, per la qual cosa molt sovint s'ha d'esbrinar per conjectures, més enllà de la seva verbalització.
5. **Partir de l'empatia.** Aquest marc de sentit pot ser compartit o no entre el qui ajuda i l'ajudat. L'eficàcia de la relació dependrà del grau d'empatia entre tots dos. Si no hi ha un mínim de sintonia, la relació d'ajuda pot fracassar. En tot cas sempre s'ha de començar pel terreny en el qual hi hagi empatia, encara que sigui mínima. De vegades la relació d'ajuda passa per modificar, ampliar, fer conscient el marc de sentit que regeix la vida de l'altre.
6. **Cercar sortides concretes.** De la il·luminació o interpretació s'ha de passar a la captació de sortides concretes. Aquestes sortides no són necessàriament solucions (d'altra banda la matèria que es tracta en la comunicació no són necessàriament problemes). Les sortides són en general maneres correctes de viure l'assumpte del que es tracta, guardant fidelitat a la voluntat de Déu, encara que sovint incloguin solucions pràctiques a conflictes. Per això les "sortides" van des d'actituds personals fins a accions precises, passant per vivències espirituals (meditació, oració, serveis, etc.).
7. **Triar la sortida concreta.** Aquest pas apunta a la vida concreta. Per això s'han d'evitar les generalitats i les abstraccions. A més, aquestes sortides no s'han de decidir precipitadament. Convé tenir davant un elenc de sortides possibles abans d'optar per la més convenient, segons el que s'intueix de la voluntat de Déu i el que s'ajusta més a la personalitat de l'interlocutor.

renuncien de cap manera a la pròpia soledat, ni en volen fugir, sinó que la volen *plenificar* per tal d'enriquir de sentit el viure, per a esdevenir "creadors" a imatge de Déu. Hom esdevé creador només des de la riquesa interior gestada en la solitud de qualitat. Un és acompanyat i l'altre acompanya, però, en realitat, són dues funcions que s'impliquen mútuament. Sense l'una no hi ha l'altra.

2. LA PERSONA SITUADA

L'acompanyament espiritual té com a punt de partença la trobada de dues persones situades i condicionades per un munt de coses i d'històries. Mai no es comença de zero. Condicionaments de formació i d'estudis, de família humana i/o religiosa i eclesial, de relacions personals, de professió, de condicionaments socials i polítics..., de tantes facècies de la vida.

Aquest context vital pot ser percebut de moltes maneres per aquells qui es troben: percepcions positives i percepcions negatives. Aquí els psicòlegs hi tenen molt a dir i molt a estudiar. En tot cas, però, abans que la sensació subjectiva de cadascun dels qui es troben en l'acompanyament pugui veure's afectada per primeres impressions de signe positiu o negatiu, caldria entendre "cordialment" que tot allò que sap, que sent, que recorda, la persona que és acompanyada (o la que acompanya), no és en principi ni positiu ni negatiu, sinó que és el bagatge que hom duu a la pròpia motxilla per a fer camí. Ara bé, és evident que aquesta càrrega condiciona el qui l'ha de tragar amunt i avall. I d'això cal ser-ne conscients amb lucidesa. Però, com passa en fer muntanya, la motxilla és imprescindible, ni que de vegades el pes se'ns faci feixuc. El bon muntanyenc sap què hi duu a dins, i per què ho duu. Poques ascensions faria si rebutgés ja de sortida el fet mateix d'haver de carregar el farcell a l'esquena.

3. REALITAT EPIFÀNICA

La trobada de dues persones cristianes, que volen seguir més de prop Jesús el Senyor (que per això es deuen trobar!) saben (creuen! –ai la fe, que n'és de fosca de vegades...!) que el lloc de la manifestació del Fill de Déu va ser la realitat concreta d'un petit país, i d'un poble de petits i pobres, sotmès al poder de l'imperi de torn. Una manifestació que va ser preparada llargament des de molt abans. Una història imprescindible. I quina història! Tan plena de fracassos, de violència i malentesos, de misèries humanes..., però també de

profunda humanitat manifestada en tanta gent de fe, els uns amb noms coneguts, i la majoria gent “petita” i sense nom.

Des del punt de vista creient, la història és el lloc concret de manifestació de Déu mateix. La història és un lloc epifànic imprescindible. La història és el lloc (teològic) on es palesa la trobada de Déu i la humanitat, la situació en la qual Déu es deixa trobar, el context en el qual es fa realitat el Déu que acompanya la humanitat. Aquest acompanyament esdevé, evidentment, el referent per a tot acompanyament humà i espiritual. Ara bé, el que caracteritza la qualitat de l'acompanyament de Déu mateix és la “compassió”: Déu que es fa càrrec de la condició i situació humanes, Déu que la sent com a pròpia, Déu que, en definitiva, la fa seva, però no per enfonsar-s'hi, sinó per transformar-la: per passar de mort a vida. La història esdevé als ulls de la fe (que no oblidem que és essencialment “nit fosca”) realitat epifànica i pasqual, perquè el Déu de Jesús, en qui creiem, és així...!

2. L'ACOMPANYAMENT PERSONAL COM A TEMPS DE GRÀCIA (KAIRÓS)

1. DIMENSIÓ CREADORA

Entenem, doncs, que el fet de la trobada esdevé un temps de gràcia, *Kairós* en el grec del Nou Testament. Un temps de creació, un temps de creixement, un temps per a la vida. És un trobament ocasional, acotat en el temps. No és per a tota la vida i, això no obstant, si és autèntic trobament, deixa un pòsit que roman tota la vida. Perquè la trobada, quan és profundament humana (i divina!), té una certa dimensió d'eternitat, ni que físicament s'hagi establert en un segment del temps de la història d'unes persones. Tot el que és profundament humà té la densitat d'allò que és definitiu. Temps de gràcia, perquè és ocasió manifesta de l'acció de Déu, de l'Esperit.

2. RECONCILIACIÓ AMB LA HISTÒRIA

L'acompanyament és un temps de gràcia perquè esdevé ocasió de reconciliació amb la pròpia història. Ben sovint l'inici d'un trobament, sigui “espiritual” (acompanyament) o amb caràcter terapèutic, està marcat per l'esquinçament interior. Passa una mica com el qui va al metge perquè se sent malament amb el seu cos i amb ell mateix. És clar que sense reconciliació no hi ha possibilitat d'anar endavant vitalment, creant nova vida. Si la

V. UNA ALTRA SÍNTESI...

1. ABANS DE REALITZAR L'AJUDA TENIR PRESENT

- El que pretenem és establir una relació d'ajuda personal, espiritual i cristiana.
- Convé tenir interioritzades les respostes a aquestes qüestions:
 - en aquest moment, qui és ell per a mi?
 - què espera de mi?
 - qui sóc jo per a ell?
 - què espera de mi?
- Encertar en les respostes a aquestes preguntes determina la forma de la relació i l'eficàcia de l'ajuda. Són molt importants per a aconseguir dos objectius:
 - primer, detectar les expectatives, no sempre conscients, que cadascú té de l'altre i de la mateixa relació;
 - segon, assegurar la disponibilitat incondicional de l'acompanyant i el respecte absolut que s'ha de tenir per l'altre
- És fonamental saber-se situar al costat de l'altre (millor que davant seu o darrere seu). El qui ajuda no és la font de la veritat; només un instrument, perquè l'altre la trobi i la visqui. Entre el directivisme i la no directivitat, cal optar per l'estil de la no directivitat cristiana (St. Ignasi de Loiola), que parteix de la base que la relació d'ajuda consisteix a facilitar el reconeixement (discerniment) del que l'Esperit Sant està insinuant en l'altre (lectura espiritual de la seva vida), de la crida a actuar consegüentment i l'oferiment de suport i estímul. D'aquí es dedueix una observació metodològica: el bon acompanyant parla poc, però estimula la comunicació amb la seva manera d'estar, el seu interès, les seves preguntes o amb el seu silenci.

2. DECÀLEG DE L'ACOMPANYAMENT

1. **Escoltar.** La primera ajuda que podem oferir és l'escolta, l'obertura i la recepció de l'altre, de la seva realitat present, en silenci atent, pacient, sense jutjar el que diu, atenent no només les seves paraules, sinó també la seva manera d'expressar-se i els seus gestos... Tan important és el que diu, com la forma com viu allò que comunica.

IV. ALGUNES QÜESTIONS PER ANAR AVANÇANT

- El meu ministeri està impregnat d'aquesta cultura de l'acompanyament? En quina mesura?
- Com concreto en el meu ministeri aquest acompanyament a persones i a grups?
- D'aquest article que us hem proposat llegir, amb què t'identifiques i amb què no.
- Puc imaginar algun àmbit de la pastoral amb un influx més gran d'acompanyament?
- I en la meua vida, em sé acompanyat? (Rellegim el decàleg del prevere acompanyat)
- Em deixo acompanyar per Déu (Pare, Fill i Esperit Sant); així ho visc en la litúrgia, la pràctica de la caritat i la meua disponibilitat vers els altres?
- Em deixo acompanyar per la Paraula de Déu; així ho visc en la meua pregària personal, en la seva lectura assídua i constant?
- Em deixo acompanyar pels meus companys i especialment pels referents territorials més propers?
- Em deixo acompanyar pel bisbe diocesà?
- Em deixo acompanyar pels fidels de la parròquia?
- Em deixo acompanyar pels companys preveres?
- Em deixo acompanyar per amistats que vetllen per les meves necessitats bàsiques i per aquells professionals de la medicina en cas de necessitat?
- Em deixo acompanyar pastoralment pels referents que el bisbe ha disposat?
- Em deixo acompanyar diocesanalment pel ritme dels seus encontres i trobades específiques?
- Em deixo acompanyar per un prevere concret que m'assisteix espiritualment?

“motxilla” és només un llast feixuc i molest, l'ascensió al cim esdevé una mena de tortura: hom no pot fruit del paisatge, ni de la companyonia, ni de la natura, ni de res. Només nota el pes feixuc de la motxilla. Des del punt de vista psicològic (que de fet no es pot separar de l'espiritual) es fa necessària una reconciliació que possibiliti anar endavant creant nova vida.

Des d'un punt de vista “creient” voldria apuntar un referent clau: la mirada de Déu. Si la persona no va més enllà de recordar, veure i contemplar allò que passa o ha passat amb la pròpia mirada, està condemnada al fracàs. La nostra mirada acostuma a ser tendenciosament negativa. Encara recordo amb esglai aquella pedagogia de la qual vam ser objecte quan érem petits, basada en un mal entès “temor de Déu”, quan ens parlaven de la pràctica de l'examen de consciència com un recompte d'aquells pecats que provocaven la ira de Déu. Eren els nostres pecats, vistos amb la nostra mirada, enrarida encara més pels condicionants pedagògics de l'època. Una mirada que, com més es fixava, més ens enfonsava en l'abisme de la impotència humana. Suposo que això va marcar tota una generació educada no en un temor de Déu, sinó en un rebuig de Déu. No voldria ser injust, perquè sortosament hi va haver molts bon pedagogs que ens van apropar al Déu de Jesús, al Pare compassiu.

Doncs bé, penso que l'encert de l'acompanyament es troba precisament en això: disposar la persona a un canvi de mirada. Disposar la persona a rebre el do de Déu més preuat que és poder mirar amb els seus ulls. Veure la realitat interior i exterior, veure la història i el present, amb la tendresa lúcida de la mirada de Déu. I dic disposar-se a “rebre el do” perquè es tracta de pura “gràcia”: quelcom, per tant, que ens cal, però que no està d'entrada al nostre abast i que només Déu mateix ens pot concedir. Ací ens immèrgim en una altra cultura i una altra pedagogia: la que ens endinsa en la possibilitat d'adquirir una sensibilitat (espiritual i humana) que ens permeti de copsar la “mateixa” realitat d'una manera nova. El creient només podrà reconciliar-se a fons amb la seva història en la mesura que vagi desitjant i acollint aquest do de Déu. Aquí hauríem de dir una cosa òbvia: parlar de do de Déu és parlar de gratuïtat. Des d'aquest referent s'obren camins pregons a l'oració com a realitat que situa adequadament la persona pel que fa a la seva relació amb Déu, que és relació de gratuïtat. S'entén que un do com aquest de poder veure les coses amb la mirada de Déu s'ha de desitjar, s'ha de demanar i hom

s'ha de disposar per a rebre'l. Tota una pedagogia que haurà de fer-se present en l'acompanyament espiritual.

3. POSSIBLES SITUACIONS DEL QUI ÉS ACOMPANYAT

Considero, aquí, com a persona acompanyada una persona creient cristiana. És veritat que molt sovint ens trobem també amb persones que es diuen no creients, però que per diverses raons s'acosten perquè necessiten obrir-se, explicar les seves inquietuds sobre la vida, etc., i perquè tenen, potser, la intuïció que et poden fer confiança. Deixo, però, de banda ara aquestes situacions. La persona explícitament creient i "confessional" que cerca acompanyament, és, com tota persona, un subjecte "situat" i "condicionat".

Selecciono tres possibles situacions d'aquestes persones. N'hi ha d'altres, ben segur, però m'interessen especialment aquestes que, des de la meua experiència, són les més freqüents, tot enumerant de forma resumida els elements bàsics que defineixen cada situació. Proposo, doncs unes situacions "aparents" en el sentit etimològic de "tal com se'ns manifesten", "tal com se'ns presenten". Com tota separació, és teòrica, però ens pot ajudar a posar-ho en clar. La vida, gràcies a Déu, és molt més rica i complexa.

1. APARENTMENT NEGATIVES

- Esquinçament interior/exterior per causes explícites i molt sovint implícites, que de moment no apareixen, però que hi són.
- Sentiment de culpabilitat (que de vegades no és res més que un cert complex que enrareix l'esperit: no oblidem que encara hi ha persones molt escrupoloses).
- Patologies pròpies de l'estrès ambiental i també de l'estrès apostòlic, quan la necessitat imperiosa de "produir" ha creat addicció.
- Decepció personal per raons institucionals "exterior" a la persona (moltes vegades gent decebuda de l'Església institució a qualsevol nivell).
- Cansament vital (i espiritual) i sensació de buidor i de fracàs humà.
- Vida familiar (humanoreligiosa) en crisi.

Aquestes persones en el fons tenen un gran desig de trobar la pau: necessiten reconciliació interna i externa; necessiten alè vital; necessiten, com Nicodem, "tornar a néixer".

aportació externa, amb el perill de creure que anem endavant, i ens fa viure enganyats per aquesta falsa percepció, mentre des de fora potser se'n té una altra. Perquè tant si ho volem com si no, allò que ens passa per dins, d'una manera o altra es manifesta enfora. Ho podem guarnir d'activitat, de generositat, de desviure'ns pels altres, d'espiritualisme... però la realitat no és ben bé allò que es mostra o que volem mostrar de portes enfora.

Trobar la persona demana voluntat de voler-la trobar i disposició de part d'aquells que han rebut el carisma per posar-lo amb senzillesa a la disposició de l'Església

2. CERCAR I TROBAR UN PARE/MARE ESPIRITUAL

1. ACOMPANYAMENT PER A TOTHOM

Més enllà del plantejament que hem fet fins ara, sobre la necessitat d'acompanyament de qui acompanya, per a poder fer la seva feina (d'acompanyar) ben feta i sense "efectes secundaris", també ens hem de plantejar l'acompanyament espiritual de la persona amb vista a ajudar i potenciar el seu creixement en el camí de seguiment de Jesús. Penso que tot seguidor de Jesús necessita l'acompanyament de l'Església. Necessita un pare/mare espiritual. Dit d'una altra manera: el fet que la seva ocupació (principal o secundària) sigui acompanyar altres persones, no l'hauria d'eximir a ell mateix de cercar i trobar un pare/ mare espiritual. És allò que el metge necessita trobar metge.

És veritat que la persona experimentada no necessita el mateix tipus d'acompanyament que un que s'inicia o que està en temps de formació. Però sí que li cal trobar un determinat ritme. Alguns ho "resolen" a base de petits grups de revisió de vida. Bona ajuda, per cert. Però potser cal una major personalització. Crec que una cosa no treu ni exclou l'altra. L'experiència ens diu que en determinats processos en què cal prendre determinacions importants, o en determinats períodes (de crisi) de la vida, fàcilment cerquem la persona que ens acompanyi i ens faci un seguiment.

Aquests acompanyaments ocasionals són molt importants i a tots ens han ajudat. Però més enllà d'això, goso postular un ritme més habitual. Tenim tant perill d'enganyar-nos a nosaltres mateixos, d'estancar-nos, d'apropiar-nos la missió que se'ns ha confiat, d'anar cada cop més a la nostra, de fugir endavant, de caure en l'activisme i confondre'l amb la creu que hem de dur a coll!...

L'antídot de tot plegat sembla que va pel camí de l'examen i l'avaluació amb l'acompanyant, i això val per a tothom. Almenys és el que em sembla.

2. DIFICULTATS PRÀCTIQUES

A la pràctica no és fàcil de cercar i trobar un bon pare/mare espiritual, i arriba un moment a la vida que les inèrcies se'ns enduen endavant. El camí de seguiment del Crist va esdevenint una mena de self-service més o menys autosuficient que ens endinsa en una campana de vidre impermeable a tota

2. APARENTMENT POSITIVES

- Sentiment de pau i d'equilibri "ecològic" en el seu fer i en el seu ser.
- Vida plena i realitzada, a través de les ocupacions i responsabilitats comunitàries, eclesials, professionals o de formació i estudis.
- Vida familiar "arreglada". Aquestes persones, ni que no ho verbalitzin, acostumen a viure mogudes per un desig de créixer (en el Senyor), i per això cerquen l'acompanyament.

3. OCASIONALS

- En situació de prendre decisions importants a la vida i amb vista a endegar processos d'elecció.
- Religiosos en etapes de formació.
- Parelles en etapes prèvies al matrimoni.
- Matrimonis en determinades fases de la seva vida de parella.

Persones que normalment el que cerquen és trobar la voluntat de Déu: allò que més els orienti a respondre al desig del Senyor pel que fa a la seva vida.

4. EL QUI ACOMPANYA PERSONES SITUADES

1. DISPOSICIÓ INICIAL

El qui acompanya, ja des del primer moment en què s'estableix la relació amb la persona concreta, ha de ser conscient, i no tan sols donar per descomptat, que la persona està "situada" i "condicionada" per un cúmul de circumstàncies, i en aquest sentit haurà de mostrar-se decidit i il·lusionat a acollir algú que cerca espais de llibertat interior. Però, sobretot, ha de viure la certesa que s'inicia un temps de gràcia, de *kairós*. S'inicia un temps "favorable", perquè, i ací és veritat allò de l'Evangeli: quan es troben dues persones en nom del Senyor, ell s'hi fa present.

D'altra banda, haurà de considerar que no hi ha circumstàncies ideals, que la situació única ideal és el punt del qual parteixen: aquella realitat que tots dos aniran coneixent cada cop més. En aquest sentit qui acompanya haurà de tenir molt present que, tot i no coincidir o estar d'acord amb els sentiments de qui se li acosta, ha d'acollir-ho perquè és el bagatge de la persona que té al davant. S'hauria d'evitar ja des del primer moment qualsevol judici ètic. Altra cosa és que determinats temes o situacions, la persona que se'ns acosti, els

visqui com a autèntics drames personals (que potser objectivament ho són) o com a èxits molt positius (que potser també ho són). La “primera matèria”, però, és la que hi ha, i és aquesta la que esdevindrà el lloc privilegiat de trobada i d’acollida de tot l’amor i fidelitat del Senyor.

Cal esperar que tot plegat anirà evolucionant des d’aquest punt de partida. En tot cas, qualsevol procés personal “positiu” (l’esperança de tot acompanyament és que el procés sigui positiu) esdevé sempre conversió d’un mateix envers els qui ens envolten i en definitiva, envers el Senyor.

Finalment, el qui acompanya ha de tenir un gran desig d’esdevenir “sagrament” eficaç de la presència de Déu-Compassió, de Déu-Pare-Mare. En aquest sentit, haurà de prendre consciència que és només un instrument per a una tasca molt delicada no amb vista al propi servei o benefici, sinó per causa d’aquell qui ens ha cridat a repartir el pa que ell ens dona per a repartir i que no és nostre (Mt 15,35). És com el cirurgià que té a les mans una vida que no és seva i que ell mira de millorar o de salvar. Cal pensar que moltes vegades la malaltia radical de molts dels qui se’ns acosten perquè els acompanyem, és que tenen una imatge de Déu molt deformada i molt allunyada de la que ens va mostrar el mateix Jesús, del seu Pare.

2. MANERA DE FER

Només unes pistes per al camí que poden ajudar, sent, però, molt conscient de la dita castellana que diu que «cada maestrillo tiene su librillo».

Ja des de l’inici de la relació d’acompanyament, la persona acompanyada hauria de ser objecte preferent de la pregària d’aquell qui l’acompanya. Si, com dèiem, ell només és un instrument i un sagrament en mans de Déu, haurà d’estar molt ben comunicat amb el Senyor per raó d’aquella persona que se li acosta cercant la pau, cercant camins de creixement, cercant la reconciliació interior o cercant de trobar Déu, de qui potser té una imatge molt malmesa. Només el Senyor és el mestre i el guia.

– Emprar una pedagogia de caire maièutic. Com Sòcrates, l’acompanyant hauria d’estar convençut que la veritat ja fa niu al cor del deixeble i que només cal deixar-la surar, però que ha de ser el deixeble qui faci el procés: res no es pot imposar des de fora. Deixar, per tant, que allò més interior d’aquell que vol ser acompanyat vagi fent el seu procés, convençuts, amb Agustí, que

Tot és qüestió d’equilibri i de proporció. Les relacions d’acompanyament espiritual no són simètriques, però poden esdevenir simètriques i aleshores cal prendre’n consciència, i cal que els altres et puguin ajudar. Cal tenir un entorn amable i lúcid que permeti l’alliberament d’afectes.

IL·LUMINAR PROCESSOS

De vegades ens passa que estem tan encaparrats per algun tema, pel que ens està passant amb alguna persona, perquè sentim l’estancament, pel que sigui, que ja no sabem què fer. En aquests casos la pregunta capciosa és: tu què faries? Però en realitat això seria entrar en un joc sense sortida.

El que cal en aquestes situacions és poder formular la qüestió i saber que hom és escoltat. Formular el problema és a la base de tota possible solució. Demanar fórmules fetes d’entrada és no resoldre el problema. Potser no hi ha solucions objectives, o potser sí, però del que es tracta és de disposar de referents respectuosos que ajudin a formular i a il·luminar els processos.

AVALUACIÓ AMB PERSONES EXPERIMENTADES

És un altre desideràtum... en tinc alguna experiència. Per totes les raons que acabo de dir, penso que fóra necessari. M’imagino algú “més gran” amb qui poder compartir amb certa periodicitat, el fruit dels meus exàmens de què abans parlava. Respectant evidentment la confidencialitat i el secret pertinent. Ho entendria com una relació anàloga a la que s’estableix entre el qui dona els Exercicis i el qui els fa. Normalment, en la trobada diària al llarg del mes, el tema del diàleg té com a base el fruit dels diversos exàmens que proposa Ignasi: l’examen de la pregària, el particular, el del dia, etc. I què es comunica? Els moviments de l’esperit que s’han observat (o s’han patit!) al llarg del dia.

Penso que el servei de l’acompanyament personal és gratificador i penós alhora, i això fa que es produeixin en qui acompanya, molts moviments interns: diríem, consolacions i desolacions en el sentit ignasià. I, si és així, ¿no fóra convenient de poder-ho comunicar amb algú altre, entès en la matèria? Si això passa, *mutatis mutandis*, en el desenvolupament d’altres feines o oficis en què el professional comparteix, demana consell, estudia els temes en equip... Aleshores hom es pregunta: i per què no ho fem nosaltres? Per què aquesta mena d’autosuficiència en temes d’acompanyament espiritual?

les relacions deuen ser molt directives, o molt paternalistes, o massa espiritualistes; que s'hi deuen produir moltes dependències afectives... però, malgrat tot, no podem parlar de res més que de suposicions. Però també hom pensa: i si això mateix m'està passant a mi? i si els altres se n'adonen i ningú no gosa dir-me res?

Per això crec que, precisament perquè aquesta "feina" és així, cal disposar de recursos per a poder objectivar la tasca que es fa, salvant sempre, evidentment, el secret i la confidencialitat. Pensem que ens movem en el terreny de la consciència i del secret professional.

REPOSAR L'ESPERIT

Per molt que un miri de no restar capolat per les transferències dels altres, qui acompanya esdevé sovint un mecanisme esmorteïdor dels impactes del dolor, de les angoixes, dels fracassos, de les foscores... de les persones acompanyades. I quan no és un ni dos, sinó molts... o, ni que sigui una persona solament!, el mecanisme se'n ressent.

És veritat que la pregària ajuda i és el lloc on madura i reposa el qui acompanya. Però caldria poder compartir no tant els impactes, com els efectes dels impactes amb d'altres per a poder reposar l'esperit. El fet mateix de la comunicació esdevé difusor de l'energia acumulada pels impactes. Però no solament això: la comunicació del goig d'acompanyar, de com hom va veient el creixement i l'acció de l'Esperit en tantes persones, esdevé també una necessitat bàsica. De fet es tracta de poder pronunciar entre companys aquell crit pasqual: és el Senyor! I això ens ho hauríem de saber dir i hauríem de trobar ocasions per a poder-ho comunicar. Reposar l'esperit vol dir rebre el consol del Senyor... necessari per a tothom i necessari per a aquells que n'acompanyen d'altres.

ALLIBERAR AFECTES

Ni que no ho vulguem, hi ha transferències, i perquè som humans, sense activar els afectes no hi ha manera de fer res... les persones ens afecten, i es produeixen vinculacions afectives. La rara habilitat de fer que tot es mantingui al seu lloc no és fàcil ni s'aprèn en un dia ni en dos. Si aquests aspectes tan importants en tota relació humana no els podem compartir amb altres, correm el perill de restar-hi atrapats.

en l'íntim més íntim d'un mateix hi ha Déu. La tasca de qui acompanya ha d'ajudar només a anar desemascarant falses imatges i tota mena d'impediments que dificultin l'eclosió de Déu mateix cap enfora.

– No esdevenir mai jutge ni de la persona acompanyada ni d'allò que ell percep com a seu, sigui aparentment bo o aparentment dolent. El qui acompanya ni té ni és la veritat, ni ningú l'ha fet jutge d'un germà ni dels seus actes. La qual cosa no vol dir negar aquella saviesa que va en contra de tota ingenuïtat. Una saviesa que haurà d'il·luminar precisament el camí de qui és acompanyat, però mai des del judici.

– Fer feina, bàsicament "d'escoltador" sense estar condicionat per aquell "i ara què li diré" o "què li hauré d'aconsellar". En principi, l'actitud hauria de ser la de qui no ha de dir res, sinó només escoltar. La trobada d'ambdós és fer present el misteri de l'un i el misteri de l'altre, i el misteri de l'altre mai no es pot manipular, només es pot interioritzar, fet que genera processos de conversió mútua. Només quan hom s'ha deixat afectar pel misteri de l'altre, des de la saviesa del cor li podrà dir una paraula no destructora sinó constructora. I només així la paraula pot ser acollida i rebuda. Parlar d'acompanyament és, en definitiva, parlar de conversió, però conversió de qui acompanya i de qui és acompanyat: només la conversió genera trobada i paraula "creadora", com dèiem en començar.

En aquest sentit cal tenir molt present que tot allò que és essencial i vital per a la persona és sempre aparentment inútil en el sentit que no va per camins del déu-productivitat o del déu-èxit. L'amor en aquest sentit és "inútil", i també la solidaritat, l'estètica i l'art (l'autèntic, no el de mercat). La trobada d'acompanyament espiritual no va tampoc per camins de productivitat. Tant és així que els resultats aparents no en són la causa ni el motiu. Només Déu mateix és qui té accés al cor de la persona i qui pot redreçar tot el que calgui. Per això podem dir que l'acompanyament espiritual té tota la utilitat d'allò que és inútil.

II. ACOMPANYAR GRUPS I COMUNITATS

1. DIMENSIÓ COMUNITÀRIA DE LA RECERCA

1. SEGUIMENT DEL CRIST COM A VOCACIÓ (VOCARE) I CONVOCATÒRIA (CUM-VOCARE)

En els Evangelis, sobretot en els primers capítols, hi trobem molts relats en els quals Jesús crida persones concretes i les convida al seguiment més radical. El context de la crida és, però, normalment comunitari. Fins i tot, diuen “t’hem trobat”. Si ens hi fixem una mica, ens adonarem que Jesús no sols crida personalment, sinó que invita a participar molt de prop en la comunitat de deixebles. És el primer que fa en iniciar la vida pública: convocar una comunitat de deixebles entorn seu.

Així, doncs, podríem afirmar, sense aturar-nos gaire en el tema, que el Senyor no solament crida (vocat) sinó que convoca (cum-vocat): aplega unes persones que han estat cridades pel seu nom per a ser enviades a predicar. Des del primer moment, doncs, queda clar el paradigma del seguiment cristià: seguir el Senyor té una dimensió personal i, alhora, comunitària. Aquesta dimensió s’il·lumina i pren cos a partir de l’experiència pasqual. Tots els seguidors de Jesús són cridats personalment i s’incorporen a la comunitat vinculada íntimament amb el Crist: seran els batejats en Crist, cridats a participar en la mort i resurrecció del Senyor, cridats a ser testimonis del Ressuscitat.

2. ESGLÉSIA: COS DE CRIST

Església (cristiana) cos-del-Crist articulat en grups que el fan present i actual. Així, les primeres comunitats de tradició paulina entenen l’Església (ecclesia) com el Cos del Crist, sacrament de la seva presència salvadora enmig del món. La dimensió comunitària esdevé essencial al fet cristià, perquè ella mateixa significa, manifesta i realitza el misteri pasqual enmig del món i de la història. Ara bé, aquest Cos del Crist es fa present en cada església i en cada comunitat particular i local que viu en comunió amb la totalitat de l’Església. Deixo de banda ara totes les patologies acumulades al llarg de la història que ens han dut a dividir aquest sacrament de salvació universal que hauria de ser l’Església.

Podríem formular alguns criteris/qüestionaments senzills i elementals que podrien orientar aquest examen personal:

- He pregat per la persona que acompanyo?
- L’he sabut escoltar?
- He parlat massa en l’entrevista?
- He actuat de manera que el meu «jo» li ha estat imposat?, parlant-li de mi, de la meva experiència, del que a mi ja m’ha passat, etc.
- He actuat com a conseller que ja sap la solució?
- M’he deixat afectar massa i això em té capolat?
- He actuat com a “salvador”?
- M’he adonat realment de la seva situació? L’he acollit com a misteri amb profund respecte?
- He entrat en el joc de ser “col·lega”?
- Penso que necessitaria un tipus d’acompanyament més terapèutic? He estat honrat i li he recomanat l’ajut d’un professional?
- M’adono del seu procés? Va endavant? Hem arribat a una situació d’estancament? Caldria començar a pensar en acabar l’acompanyament d’aquesta persona?, etc.

Convé prendre notes i formular breument el fruit de l’examen sobre l’acompanyament.

AVALUACIÓ EN EQUIP

Penso que fóra un desideràtum, però no en tinc experiència ni conec cap equip d’avaluació en aquest sentit. Potser n’hi ha. Sí que tinc experiència d’avaluar en equip el guiatge de grups i comunitats, però no d’acompanyaments personals. Amb tot, crec que caldria que els qui exerceixen aquest ministeri de l’acompanyament personal, poguessin disposar d’un equip d’avaluació suficientment experimentat i estable. Exposo algunes raons.

OBJECTIVAR LA REALITAT

La tasca d’acompanyar és tan personal i gairebé intransferible, que té el perill de quedar tancada entre dues individualitats. El perill de subjectivisme és evident. De vegades, i amb tots els respectes i “cometes” que calgui, quan hom coneix determinades persones que fan acompanyament, hom pensa que

1. TREBALLAR EL DO REBUT

CREACIÓ D'INFRAESTRUCTURA

És veritat que sabem de casos molt excepcionals, de grans mestres en l'esperit, que no havien tingut una gran formació acadèmica, com és el cas del bon germà Alonso Rodríguez, o del rector d'Ars; i també que molts savis i doctors van ser uns negats en el terreny de l'acompanyament espiritual: recordem les queixes de Teresa de Jesús i les invectives de Joan de la Creu al respecte. Però sí que podríem afirmar que cal una formació suficient, a banda de l'escola de la vida, en humanitats, en teologia, espiritualitat i psicologia. Una formació que mai no es pot donar per acabada, sinó que cal anar actualitzant. Una formació que ens ajudi i ens il·lumini per a esdevenir més humans i més divins, que ens faci aprofundir en el coneixement de les persones, que ens faci créixer en l'amor discernit, que ens faci desenrotllar aquell sisè sentit, per ser sensibles a la veu de Déu i a l'acció de l'Esperit; una formació que ens faci estar atents als signes dels temps, als corrents de pensament i a la sensibilitat cultural.

Tot plegat demana invertir en formació permanent, temps i dedicació, atenció a tot allò que passa al nostre món, experiència i contacte directe amb la pobresa i el dolor, etc. El pare/mare espiritual es va fent i es va formant dia a dia. Qui s'atura en la formació esdevé cada cop més impediment a l'acció de l'Esperit en ell i en favor dels altres a través seu.

2. AVALUAR

AVALUACIÓ PERSONAL

El primer acompanyament necessari per a qui acompanya, és el del mateix Esperit. Això què vol dir? Vol dir que cal "examinar" com es va fent el servei d'acompanyar en un context de pregària. El qui ha fet EE, si alguna cosa ha après és a "examinar-ho tot" perquè no se li escapi res del que li està passant per dins, i sap que, precisament gràcies a examinar-ho tot, moltes vegades se li han escapat moltes coses: un gran aprenentatge! És aquesta escola de l'examen la que ha ensenyat el qui acompanya a avaluar també la seva actuació en el servei d'acompanyar d'altres en el camí del discerniment i del seguiment del Crist.

3. L'ESPERIT

L'Esperit com a do i com a tasca: recerca i trobada tot fent camí La comunitat cristiana ho és en la mesura que està vinculada íntimament al Crist, com ho estan el cep i les sarments, i és aquesta unió amb el Crist la que és fruit de l'acció de l'Esperit. És ell qui ens fa adreçar-nos al Pare i dir-li "Abba": és la pregària del Fill que es comunica amb el Pare al si de la Trinitat. Aquí pren tota la força la pregària que va ensenyar Jesús a la comunitat dels deixebles quan li van demanar que els ensenyés a pregar, i el Senyor els va ensenyar la pregària de les "set peticions", una pregària adreçada al "Pare nostre" (no al Pare meu). Des d'aleshores els seguidors de Jesús, amb ell mateix, s'adrecen al Pare amb l'impuls de l'Esperit, i s'hi adrecen com a "cos-del-Crist", com a comunitat, com a església, ni que la pregària brolli dels llavis i del cor d'una sola persona en la seva pregària íntima. Potser quan preguem és quan experimentem més el do de l'Esperit en el mateix desig de comunió i comunicació amb el Senyor adreçant-nos al nostre Pare.

Una de les set peticions que s'expressen en la pregària del Fill, la tercera, és aquell "faci's la vostra voluntat" com a conseqüència de l'anterior, "vingui a nosaltres el vostre Regne". Va ser el nucli de la pregària de Jesús al llarg de la seva vida, i és el nucli de la pregària de l'Església mentre fa camí: faci's la vostra voluntat "en nosaltres" perquè "vingui el vostre Regne". En realitat és una sola petició que té el Regne com a objectiu i la implicació total del Fill en aquesta voluntat del Pare. És l'Esperit qui inspira aquesta pregària, és l'Esperit qui alimenta el desig de copsar quina és la voluntat de Déu, i és l'Esperit qui impulsa a fer aquesta voluntat. Acollir això és el gran do de l'Esperit a l'Església. I com passa en tot do autèntic, fer la voluntat de Déu esdevé una tasca per a aquell qui ho demana: la tasca de buscar-la, la tasca d'acollir-la i la tasca de realitzar-la.

4. CAMÍ DE FE

L'Esperit com a "certesa" però no com a "evidència" La comunitat viu, per la fe, la certesa de la presència activa de l'Esperit en ella. I sap que és aquest Esperit qui l'impulsa a cercar i trobar la voluntat del Pare. En té la certesa, però no l'evidència. La comunitat viu sempre, com va viure el mateix Jesús, el risc de la fe. I, per tant, ha d'assumir que buscar i trobar la voluntat de Déu no és un camí d'evidències, sinó un camí de fe. L'Església, com el mateix Jesús,

sap que, com diu la cançó que glossa uns versos de sant Joan de la Creu, «de noche iremos, de noche, que para encontrar la fuente, sólo la sed nos alumbrá». Aquesta set és l'acció de l'Esperit.

En aquest context s'inscriu la necessitat que té el Cos-del-Crist de viure sempre la provisionalitat que comporta el camí de la fe. Un camí de recerca constant que cada seguidor del Crist haurà de fer tenint com a referent la comunió eclesial, i que la mateixa comunitat haurà de dur a terme tenint com a referent l'acció de l'Esperit que es manifesta en la història, i en el mateix camí.

5. RECERCA DE LA VOLUNTAT DE DÉU

Aquesta dinàmica de recerca constant de la voluntat de Déu té uns moments més forts i intensos en la vida de la comunitat. Però aquests moments d'un grau més alt de sacramentalitat poden ser possibles perquè la dinàmica habitual de l'Església, de la comunitat, del grup eclesial és la que alimenta la pregària del Fill: faci's la vostra voluntat.

Podríem dir, emprant terminologia informàtica, que en aquest "programa" vers el Regne, fent camí amb el Fill, hi ha un "bucle": en la mesura que la comunitat viu vinculada al Crist, experimenta el desig de cercar i trobar la voluntat de Déu; i, en la mesura que s'hi posa, a cercar-la, experimenta la vida de l'Esperit, i se sent créixer com a Església. Dit d'una altra manera: la recerca eficaç de la voluntat de Déu en comunitat genera comunió, i en la mesura que creix la comunió, s'experimenta el desig de cercar i de trobar encara més la voluntat de Déu. El Cos-del-Crist experimenta, doncs, una espiral de creixement cap a la plenitud de la Pasqua.

La recerca de la voluntat de Déu en comunitat, en església, no és res accidental en la vida de l'Església, sinó que n'esdevé element constitutiu.

III. L'ACOMPANYAMENT DE QUI ACOMPANYA

De vegades ens preguntem, ¿per què tal persona ofereix el servei d'acompanyar d'altres cristians en el seu camí de seguiment del Crist? Hi pot haver moltes raons accessòries, però la més important és que aquesta persona ha rebut un carisma i que la comunitat, d'una manera o altra, l'ha reconegut i li ha demanat que l'aculli i el posi al servei de l'Església. Efectivament, l'acompanyament espiritual és un do rebut, i com tot autèntic do esdevé una tasca per a aquell qui el rep. Atès que és un do, cal agrair-lo amb humilitat, i, perquè és una oferta gratuïta de part de l'Esperit, cal treballar-lo.

1. MINISTERI DE L'ACOMPANYAMENT: UN CARISMA EN L'ESGLÉSIA

1. ACOLLIR EL DO REBUT

Difícilment es podria desenvolupar aquest servei si abans, la persona cridada a aquest ministeri, no ha experimentat al llarg dels anys i en diverses circumstàncies de la seva vida el benefici d'haver estat acompanyada. Per a poder oferir el servei de l'acompanyament, cal experiència i maduresa humana i espiritual, que difícilment s'adquireixen sense haver gaudit d'un bon mestratge. Tots som conscients que hi ha hagut persones que d'una manera més o menys formal ens han donat un cop de mà al llarg de la vida, persones que han estat mestres per a nosaltres i que han esdevingut un referent en el nostre creixement humà i espiritual. i això no solament en la nostra infància, adolescència i joventut, o en temps de "formació" explícita, sinó també en la nostra vida adulta. El fet d'haver experimentat el benefici del mestratge espiritual, prepara i disposa a rebre el carisma que genera nous pares/mares espirituals, nous mestres en l'esperit.

A la vida res no s'improvisa, menys encara l'acolliment d'aquest carisma de què parlem: hi ha una història de creixement com a deixeble (en realitat, sempre som deixebles i estem en edat d'aprendre!) que és la infraestructura i l'humus en el qual es va generant la crida al mestratge espiritual.